

Med.
768 K.

ZAKŁAD
ZDROJOWO-KAPIELOWY

i stacya

KLIMATYCZNA

w ostatnim trzyleciu

(1887—1889).

Skreślił

Dr. Kazimierz Zgórski
lekarz i kierownik zakładu.

KRAKÓW.

DRUKIEM W. KORNECKIEGO.

1890.

ZEGLESTÓW

ZAKŁAD

ZDROJOWO-KĄPIELOWY

i stacya klimatyczna

ŻEGIESTÓW

w ostatniem trzechleciu.

(1887 — 1889).

SKREŚLIŁ

Dr. Kazimierz Zgórski

lekarz i kierownik zakładu.

Dla Biblioteki Koenigskiej

Kraków 1890 r.

S. Zieleniewski

KRAKÓW.

Nakładem Zarządu zdrojowo-kąpielowego w Żegiestowie.

1890.

DRUK W. KORNECKIEGO W KRAKOWIE.

121976

Od czasu objęcia kierownictwa lekarskiego Zakładu zdrojowo-kąpielowego w Żegiestowie tj. od r. 1887 podawałem do wiadomości publicznej krótkie sprawozdania z ruchu i postępu w Zakładzie podczas sezonów. Sprawozdanie niniejsze uzupełnia poprzednie z 1887 i 1888 i zamyka okres trzyletni, w czasie którego Żegiestów doznał niejednej korzystnej zmiany. Pragnąc zwrócić uwagę na ulepszenia, jakie w Żegiestowie poczyniono, podaję krótki opis miejscowości, urządzeń i środków leczniczych, którymi Zakład żegiestowski rozporządza.

CZĘŚĆ OGÓLNA.

Zakład zdrojowo-kąpielowy Żegiestów, leży na granicy Galicyi i Węgier, w powiecie sandeckim, po prawym brzegu Popradu. Zamknięty w uroczej spadzistej dolinie, otoczony górami do pasma Beskidów należącemi, okolony lasami drzew szpilkowych i liściastych, przedstawia pełen uroku zakątek, o którym powiedział ś. p. J. Dietl, że okazuje się jako jeden z wspaniałych punktów majestatycznych gór naszych, jako czarujące siedlisko karpackich Najad, w dziko romantycznej okolicy... Bo też malowniczość położenia zakładu żegiestowskiego, wyróżnia go od innych zakładów naszych gór ojczyстых. Nie więc dziwnego, że „kto raz był w Żegiestowie, ten tęskni za jego ożywczem powietrzem, za jego czarującym krajobrazem, za jego zdumiewającymi widokami, za jego cichém ustroniem, w którym się spokój duszy hartuje do zwycięskiej walki z wszelkiemi moralnemi i fizycznymi cierpieniami, jakie nasze wnętrze nurtują, a od których aby się uwolnić w szumnym zgiełku zagranicznych zdrojowisk, napróżno częstokroć zadajemy sobie pracę.“

Wzgórza, otaczające dolinę Żegiestowską, wysokie na 760 mtr. n. p. m., są ulubionem miejscem wycieczek i przechadzek gości kąpielowych.

Zdrowisko zamknięte jest od północy i zachodu górami i otwiera się tylko w stronę południowo-wschodnią, z której ożywcze słońce łagodzi górskie powietrze

samej doliny. Od północy ku południowi, przecina ją strumień górski, Szczawnikiem zwany, który wpada do Popradu, płynącego tuż przy wejściu do zakładu.

Do Żegiestowa dojeżdża się koleją państwową, a prawie w samym zakładzie, znajduje się przystanek kolejowy (Żegiestów-Zdrój); stąd też podróż do Żegiestowa nie przedstawia żadnych trudności. Z przystanku prowadzi doskonała murowana droga do zakładu, oddalonego od stacyi o kilkaset kroków.

Wzdłuż drogi wiodącej do źródłu, pobudowane są po obu stronach tejeż domy zakładowe. Są one przeważnie w stylu szwajcarskim, drewniane, z balkonami, suche i urządzone wygodnie. Kilka budynków jest na pół murowanych, a z tych dom zdrojowy i pałacyk zwany „Żegotka,“ trzypiętrowe gmachy, na szczególniejszą zasługują wzmiankę.

Domy otoczone są pięknie utrzymanymi ogródkami, a mieszkania w nich przeważnie balkonowe, z przeszlicznymi widokami na uroczą okolicę zakładu.

W domu zdrojowym mieści się źródło szczawy żegiestowskiej, weranda do przechadzek w czasie słoty, czytelnia, restauracya i wielka, pięknie urządzona sala do zabaw. W tym samym budynku umieszczony jest urząd pocztowy i telegraficzny.

Ceny pomieszczeń są niskie i wynoszą od 40 ct. do 1 Złr. 50 ct. za pokój na dobę. Są one wygodnie umebłowane a prawie wszystkie łóżka mają sprężynowe materace. Na żądanie dostarcza zakład na niską dopłatą pościeli.

Do każdego domu przeznaczona jest służba zakładowa dla obsługi gości. Za usługę płaci się służbie 1 złr. tygodniowo, jeżeli jest jedna osoba, a jeżeli więcej osób razem, to od każdej następnej po 50 ct. tygodniowo.

We wszystkich budynkach zakładowych znajduje się około 300 pokoi.

Od roku 1887 istnieją Nowe Łazienki, zbudowane w połowie drogi, wiodącej do źródła. Urządzenie w nich nader wygodne, wanny z blachy cynkowej. Przyrządza się w nich t. z. kąpiele mineralne czyli gazowo-wodne. Woda żegiestowska używana do nich, dochodzi do wanien wprost ze źródła rurami i zostaje ogrzana parą, w ciągu kilku minut, ulepszonym sposobem Schwartza. Obok łazienek stoi budynek mieszczący kocioł parowy, który służy do wyrabiania pary.

W łazienkach przyrządza się także kąpiele borowinowe, nasiadowe i zwykłe wodne.

Na brzegu Popradu zbudowane są łazienki, do których prowadzi wygodna droga lub schody kamienne, zbudowane na stoku góry.

Żegiestów posiada dwie restauracye, jedna w górnej części zakładu, przy źródle, druga na dole, w „hotelu“. Obie pozostają pod nadzorem lekarskim.

Ceny potraw równają się mniej lub więcej cenom w dobrych średnich restauracyach we Lwowie lub Krakowie.

Dla izraelitów istnieje osobna restauracya i kuchnia zbiorowa dla tychże.

Obok restauracyj są 2 cukiernie, zaopatrzone w gazety.

Dla wygody gości jest kilka wspólnych kuchni, z których można korzystać.

Przez sezon kąpielowy otwarta jest wzorowo zaopatrzona apteka, posiadająca wszystkie najnowsze leki i wszelkie wody mineralne, krajowe i zagraniczne.

Codziennie grywa muzyka, 2 godziny rano a 2 godziny popołudniu.

Podczas sezonu otwarte są sklepy korzenne, galanteryjne i innych towarów, potrzebnych gościom.

W zakładzie znajduje się wyręb mięsa. Są również praczki, szwaczki, szewc, krawiec, fryzyer w Zakładzie.

Dla wygody i przyjemności gości ma Zakład powozy i wózki, których dostarczają także okoliczni górale.

Żegiestów obfituje w uroczę spaceru i wycieczki w pobliskie okolice. Wspaniałe są przechadzki przez las do „krzyża“, za Poprad, na „łopatę węgierską“, do Żulina, na „łopatę galicyjską“, wycieczka łodziami na Popradzie, dalej wycieczki do Krynicy, Lubowni i t. d.

W Zakładzie jest kaplica, w której odprawia się codziennie Msza św.

U l e p s z e n i a.

W ostatnich 3 latach poczyniono następujące ulepszenia w Zakładzie:

Usunięto stajnię i wozownię, stojące na wstępie do Zakładu, przez co otworzono piękny widok na Poprad i naprzeciw leżące Węgry. W miejscu tem założono piękny ogródek. Uregulowano i zaopatrzone w ławki wszystkie chodniki na stoku góry znajdujące się.

Zakupiono budynek, t. z. barak, między przystankiem a Zakładem leżący i zamieniono go na dom mieszkalny.

Uzupełniono bibliotekę zakładową zakupnem kilkuset książek. Urządzono czytelnię, zaopatrzywszy ją w kilkanaście dzienników.

Potok płynący wzdłuż Zakładu ujęto w całej jego długości w koryto, wyłożone kamieniami.

Wykończono nowe łazienki i zaopatrzone je w nowe meble i w dzwonki elektryczne.

W celu szybkiego przyrządzania kąpieli borowinowych, urządzono aparat ogrzewający parą borowinę, zaro-bioną z wodą. Wybudowano szopeę na borowinę.

Zrobiono wygodny nowy chodnik, łączący dotych-czasowy z kaplicą, a prócz tego drugi, od gloriетки do przystanku kolejowego.

Przeniesiono pocztę i telegraf ze starego budynku drewnianego, gdzie mieściły się lat kilkanaście, do mu-rowanego domu (dom zdrojowy) i umieszczono je tam wygodnie, bezpiecznie i odpowiednio do wymagań pu-bliczności.

Zakład postarał się o zezwolenie przesyłania t. z. posyłek pospiesznych do Żegiestowa-Zdroju, przez co ułatwiono gościom i restauratorom odbieranie ich w miej-scu a nie na stacyi głównej, 3 kilometry odległej. Za-kład przyczynił się też znaczniejszą kwotą do wybudo-wania osobnego na cel powyższy magazynu na przystanku. Zarząd wydał i ogłosił nowe przepisy porządkowe, obo-wiązujące gości.

Przy drodze z przystanku wiodącej, ustawiono ławki, dla wygody idących do Zakładu.

Wybudowano obszerną, wygodną i ładną werandę za domem zdrojowym, do której wstęp prowadzi wprost z dużej sali restauracyjnej. Weranda ta służy jedynie dla wygody i przyjemności gości.

W restauracyi w domu zdrojowym zaprowadzono t. z. table d'hôte.

Zakupiono dużo nowych mebli i materaców.

Obniżono wogóle ceny mieszkań, a w szczególności o $\frac{1}{3}$ na czerwiec i wrzesień.

CZĘŚĆ SPRAWOZDAWCZA I LEKARSKA.

Ruch gości.

W ostatnich trzech sezonach był ruch gości kąpielowych następujący:

W r. 1887 było razem osób 946 stanowiących 565 drużyn

"	1888	"	"	"	988	"	554	"
"	1889	"	"	"	963	"	570	"

Z tych leczyło się:

	mężczyzn	kobiet	dzieci
w r. 1887	163	302	10
" 1888	183	256	72
" 1889	159	287	47
razem	505	845	129
czyli średnio rocznie	168	282	43

Wykaz kąpeli:

	w r. 1887	w r. 1888	w r. 1889
Kąpeli gazowo-wodnych całkowitych	5984	4132	4170
" " nasiadowych	878	728	703
" borowinowych	446	413	538
" popradowych	6683	2170	6.700

Wody żegiestowskiej rozestano:

w r. 1887	blisko	62	tysięcy	flaszek
"	1888	"	60	" "
"	1889	"	61	" "

Środki lecznicze w Żegiestowie.

I. Klimat. Jest on o wiele łagodniejszy, niż w wielu okolicach karpackich, co przypisać należy znacznemu pochyleniu doliny żegiestowskiej ku południowi i bujnej roślinności okolicy. Zdrojowisko jest zamknięte górami od północy i wschodu a otwarte ku południowemu wschodowi — ztąd bieg ciepłoty dziennej jest dość jednostajny. Powietrzu nie zbywa na wilgoci a z drugiej strony nie posiada jej za wiele, za czem przemawia brak mgły, którą tylko rzadko tu spostrzegamy. Pod względem leczniczym ważne jest wyniesienie Żegiestowa nad poziom morza — stanowi ono bowiem najważniejszy czynnik klimatu górskiego. Pod tym względem zajmuje Żegiestów niepoślednie miejsce — gdyż zakład wzniesiony jest na 486 mtr. n. p. m. a okoliczne góry na 760 mtr. n. p. m. Powietrze jest przytem niezwykle świeże, czyste i przepelnione balsamiczną wonią drzew leśnych.

Średnia ciepłota powietrza wynosi:

	rano o 7.	w poł. o 2.	wieczór o 10.
w Czerwcu	+ 11·3° R.	+ 18·6° R.	+ 12·8° R.
w Lipcu	+ 10·9° R.	+ 19·3° R.	+ 12·4° R.
w Sierpniu	+ 11·7° R.	+ 19·6° R.	+ 13·8° R.
w Wrześniu	+ 9·3° R.	+ 17·3° R.	+ 9·6° R.

II. Woda żegiestowska ze źródła. Zdrój szczawny żegiestowskiej wytryska u podnóża góry Czerszla, z piaszkowca karpackiego, na wysokości 480 mtr. n. p. m. Wydaje on na dobę przeszło 25 tysięcy (25.200) litrów. Ujęty jest w granitową cembrzynę, mającą średnicy 0·95

CZEŚĆ SPRAWOZDAWCZA I LEKARSKA.

Ruch gości.

W ostatnich trzech sezonach był ruch gości kąpielowych następujący:

W r. 1887	było razem osób	946	stanowiących	565	drużyn
" 1888	" " " "	988	"	554	"
" 1889	" " " "	963	"	570	"

Z tych leczyło się:

	mężczyzn	kobiet	dzieci
w r. 1887	163	302	10
" 1888	183	256	72
" 1889	159	287	47
razem	505	845	129
czyli średnio rocznie	168	282	43

Wykaz kąpeli:

	w r. 1887	w r. 1888	w r. 1889
Kąpeli gazowo-wodnych całkowitych	5984	4132	4170
" " nasiadowych	878	728	703
" borowinowych	446	413	538
" popradowych	6683	2170	6.700

Wody żegiestowskiej rozesłano:

w r. 1887	blisko	62	tysięcy	flaszek
" 1888	"	60	"	"
" 1889	"	61	"	"

Środki lecznicze w Żegiestowie.

I. Klimat. Jest on o wiele łagodniejszy, niż w wielu okolicach karpackich, co przypisać należy znacznemu pochyleniu doliny żegiestowskiej ku południowi i bujnej roślinności okolicy. Zdrojowisko jest zamknięte górami od północy i wschodu a otwarte ku południowemu wschodowi — ztąd bieg ciepłoty dziennej jest dość jednostajny. Powietrzu nie zbywa na wilgoci a z drugiej strony nie posiada jej za wiele, za czem przemawia brak mgły, którą tylko rzadko tu spostrzegamy. Pod względem leczniczym ważne jest wyniesienie Żegiestowa nad poziom morza — stanowi ono bowiem najważniejszy czynnik klimatu górskiego. Pod tym względem zajmuje Żegiestów niepoślednie miejsce — gdyż zakład wzniesiony jest na 486 mtr. n. p. m. a okoliczne góry na 760 mtr. n. p. m. Powietrze jest przytem niezwykle świeże, czyste i przepełnione balsamiczną wonią drzew leśnych.

Średnia ciepłota powietrza wynosi:

	rano o 7.	w poł. o 2.	wieczór o 10.
w Czerwcu	+ 11·3° R.	+ 18·6° R.	+ 12·8° R.
w Lipcu	+ 10·9° R.	+ 19·3° R.	+ 12·4° R.
w Sierpniu	+ 11·7° R.	+ 19·6° R.	+ 13·8° R.
w Wrześniu	+ 9·3° R.	+ 17·3° R.	+ 9·6° R.

II. Woda żegiestowska ze źródła. Zdrój szczawny żegiestowskiej wytryska u podnóża góry Czerszla, z piaskowca karpackiego, na wysokości 480 mtr. n. p. m. Wydaje on na dobę przeszło 25 tysięcy (25.200) litrów. Ujęty jest w granitową cembrzynę, mającą średnicy 0·95

metra. Wysokość słupa wody wynosi 0,80 mtr. Ciepłota wody wynosi stale 9·2°C ciężar gatunkowy 1·003. Woda żegiestowska jest jedną z najskuteczniejszych szczaw żelazistych. W porównaniu z wodą krynicką, zawiera w 1000 częściach, (wedle rozbioru ś. p. Aleksandrowicza):

	Zródź żegiestowski Aleksandrowicz	KRYNICA	
		Zródź głów. Aleksan- drowicz	Zródź sło- twiński Stopezański
Siarkanu potasowego	0.0090	0.0075	—
„ sodowego	0.0022	0.0014	—
Chlorku potasu	—	—	0.0129
„ sodu	0.0036	0.0152	—
Dwuwęglanu sodowego	0.0578	0.2861	0.8087
„ litowego	0.0244	0.0019	0.0022
„ wapniowego	1.5828	1.9192	0.7694
„ magnowego	0.7777	0.1506	1.2134
„ barowego	0.0030	0.0033	0.0023
„ strontowego	0.0005	0.0004	0.0002
„ żelazawego	0.0544	0.0397	0.0244
„ manganawego	0.0108	0.0110	—
Ogół składników stałych	2.5798	2.5869	2.7710
Kwasu węgl. istotnie woln. . . .	2.9661	2.4507	1.9309

Kwas węglowy istotnie wolny według objętości:
 1000 cent. sześć. wody żegiestowskiej zawiera 1564⁵⁶ cent. sześć.
 » krynickiej » 1286 » »
 » słotwińskiej » 1026⁶⁵ » »

Z porównania zdroju żegiestowskiego ze zdrojami krynickimi okazuje się, że woda żegiestowska zawiera **więcej** od krynickiej w 1000 częściach:

dwuwęglanu żelazawego 0,0147
 „ magnowego 0,6271
 „ litowego 0,0225

kwasu węglowego istotnie wolnego 278.56 cent. sześć.

Woda żegiestowska zawiera **więcej** od wody słotwińskiej w 1000 częściach:

dwuwęglanu żelazawego 0,0300
 „ litowego 0,0222

kwasu węglowego istotnie wolnego 537.91 cent. sześć.

Natomiast zawiera woda krynicka w 1000 częściach **więcej** od wody żegiestowskiej:

dwuwęglanu sodowego	0,0228
„ wapieniowego	0,3364
a woda słotwińska więcej dwuwęgl. sodowego	0,7509
„ magnow.	0,4357.

Biorąc chemicznie, określić należy wodę żegiestowską na podstawie powyższego porównania jako szczawę magnezyowo-wapienno-żelazistą. zdroj krynicki jako szczawę wapienno-żelazistą a słotwiński jako szczawę sodowo-magnezyowo-żelazistą.

III. Kąpiele gazowo-wodne (mineralne, żelaziste).

Przyrządza się je ze szczawy żegiestowskiej w ten sposób, że wodę wprost ze źródła do waniien dochodzącą, ogrzewa się parą, pod dno wanny wprowadzoną (system Schwartza). W ten sposób ogrzana woda, traci najmniejszą, względnie biorąc, ilość kwasu węglowego.

Ponieważ wartość kąpeli gazowo-wodnych i ich skrzepiające działanie zależne jest przeważnie, jeżeli nie wyłącznie od obecności gazu kwasu węglowego, przeto ocenić najłatwiej wartość kąpeli żegiestowskich przez porównanie z innymi kąpielami „żelazistemi.“ Wedle Dra. Lutostańskiego przedstawia się ono w następujący sposób:

Jedna kąpiel gazowo-wodna zawiera:

	C	F	CO ²
	kilogramów	gramów	litrów
1. Żegiestów	1.03	21.6	418
2. Francensbad	1.2	31	407
3. Bocklet	1.6	48	400
4. Reinerz	1.0	20	390
5. Pymont	1.2	30	353
6. Elster	2.5	32	349
7. Krynica	1.0	15	343

	C kilogramów	F gramów	CO ² litrów
8. Königswart	0·5	40	334
9. Cudowa	1·2	12	333
10. Driburg	1·5	28	329 itd.

przyczem **C** oznacza stężenie kąpieli czyli ilość składników stałych, **F** ilość soli żelazawych w 1 kąpielu (400 litrów) zawartą a przyjmuje się, że podczas ogrzania traci woda 33·3⁰/₀ kw. węglowego (Valentiner).

IV. Kąpiele borowinowe przyrządzane z wybornej borowiny, którą pod jesień zawsze wykopuje się, przez zarobienie jej wodą mineralną i ogrzanie parą. Z borowiny tej robią się okłady borowinowe, według polecenia lekarskiego.

V. Kąpiele zimne w Popradzie. Stanowią one bardzo ważny czynnik leczniczy, jakim rzadko który zakład rozporządza. Poprad tworzy wskutek nagłego spadu w miejscu do kąpiel rzecznych przeznaczonem, liczne, pieniste fale, które bardzo silnie uderzają o ciało kąpiącej się osoby. W tym względzie kąpiele w Popradzie zbliżone są bardzo do kąpiel morskich.

Średnia ciepłota wody wynosi +12° R.

Urządzenie kąpielowe jest wygodne. Na terasie murywanym znajdują się gabinety do rozbierania się a z tych po schodkach wchodzi się do wody i staje się przy drążkach osadzonych w murze, w celu trzymania się podczas kąpieli.

VI. Dyjeta w obszernem znaczeniu tego wyrazu, obok warunków klimatycznych najważniejszy czynnik leczniczy lub pomocniczy w leczeniu, tudzież odpowiedni porządek wewnętrzny. Żegiestów z powodu swoich właściwości jest niejako „domem zdrowia“, w którym chorzy żyją wedle regulaminu lekarskiego.

VII. Żętyca. Używa się jej jako dodatku do wód

lekarskich a w odpowiednich przypadkach chorobowych, stosuje się ją czystą. Dostarczają jej okoliczni górale a nad dobrocią jej czuwa lekarz.

Mleka dostarcza zakład z własnej mleczarni, w najlepszej jakości.

VIII. Aptéka, lekarz w miejscu.

Pora zdrojowa od 1 Czerwca do 15 Września.

Choroby leczone ze skutkiem pomyślnym.

I. Zboczenia w odżywieniu i przemianie materji a mianowicie:

- a) różne stany osłabienia, będące następstwem podupadłych czynności układu nerwowego, niedostatecznego dowozu tlenu, ozdrowianie po ciężkich chorobach, osłabienia połączone ze zwężeniem kiszek;
- b) niedokrewność i blednica we wszelkich postaciach;
- c) zołży, (skłonność do nich i początkowe okresy);
- d) zboczenia odżywcze. (słabowitość ustrojowa);
- e) gnilec, krzywica, choroba plamista Werlhofa.

II. Choroby układu nerwowego a mianowicie:

- a) bóle głowy, polegające na niedokrewności;
- b) nerwice ogólne;
- c) osłabienia nerwowe (Neurasthenia) w zakresach różnych nerwów;
- d) hysteria;
- e) hypochondria;
- f) bezsenność;
- g) płasawica.

III. Choroby dróg oddechowych a mianowicie:

- a) przewlekłe katary dróg oddechowych;
- b) nacieki opłucnowe;
- c) rozedma płuc i dychawica.

IV. Choroby przewodu pokarmowego a mianowicie :

- a) rozmaite postacie upośledzonego trawienia ;
- b) przewlekłe katarы żołądka i jelit z wszelkimi odmianami, na tle niedokrewności i t. d.

V. Choroby narządu moczopłciowego, zwłaszcza na tle upośledzonego odżywienia, niedokrewności i osłabienia. Szczególnie leczenie chorób części rodnych i płciowych niewieścich w połączeniu z odpowiedniemi leczeniem miejscowem zaleca się :

- a) w przewlekłych zapaleniach okołomaciczych, macicy i jajników ;
- b) w katarach macicy i pochwy chronicznych ;
- c) w zboczeniach położenia macicy u niewiast niedokrewnych i wyniszczonych ; tudzież w skłonnościach do poronień ;
- d) w zboczeniach czyszczeń miesięcznych.

VI. Przewłoczne zatrucia rtęcią, morfiną, alkoholem.

VII. Przewłoczne choroby zakaźne, jak zakażenie zimnicze i pewne okresy zakażenia gruźliczego.

Przeciwwskazania do leczenia zdrojowo-kąpielowego w Żegiestowie stanowią :

Znaczniejsze wady sercowe, skłonność do uderzeń krwi do głowy, porażenia wskutek zmian chorobowych w mózgu i choroby mózgowie w ogólności, wszystkie ostre sprawy zapalne, padaczka, nowotwory rakowate.

Wszelkich objaśnień udziela i zamówienia przyjmuje Zarząd Zakładu zdrojowo-kąpielowego w Żegiestowie (poczta w mieście).

Składy wód we wszystkich aptekach.

